

Sygn. akt II CSK 626/12

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku L. C.
przy uczestnictwie P. S.E. - Spółki Akcyjnej
w K. J., poprzednio P. S. E. O. -
Spółka Akcyjna w K. o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 czerwca 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 18 czerwca 2012 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 6 grudnia 2011 r. oddalił wniosek L. C. o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem na stanowiącej jego własność nieruchomości położonej w Ł. na rzecz P. S. E. O. S.A. Sąd pierwszej instancji uwzględnił zarzut uczestnika postępowania, że posiada on tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Uprawnienie to w ocenie Sądu zniweczyło roszczenie wnioskodawcy.

Z dokonanych ustaleń wynika, że przez nieruchomość wnioskodawcy przebiegają dwie linie elektroenergetyczne. Pierwszą Skarb Państwa wybudował w roku 1950 i przekazano ją do eksploatacji w roku 1952, druga zaś powstała i została oddana do eksploatacji w roku 1955. Linie były eksploatowane nieprzerwanie i nie zmieniały przebiegu na odcinku przechodzącym przez nieruchomość wnioskodawcy.

Po zbadaniu historii eksploatacji przedmiotowych urządzeń Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że Skarb Państwa zasiedział na nieruchomości wnioskodawcy służebność odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Analiza przekształceń własnościowych i podmiotowych doprowadziła Sąd do wniosku, że wynikające z tego uprawnienia przeszły na uczestnika postępowania.

Sąd Okręgowy oddalił apelację wnioskodawcy postanowieniem z dnia 18 czerwca 2012 r., dzieląc ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie: art. 64 ust. 3 w zw. z art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP przez uwzględnienie zarzutu zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego nieznanego ustawie w dacie zasiedzenia; art. 244 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na stwierdzeniu zasiedzenia służebności przesyłu w dacie, gdy służebność taka nie była znana polskiemu systemowi prawa cywilnego; art. 285 § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że sposób korzystania z nieruchomości wnioskodawcy przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania odpowiada treści służebności gruntowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty naruszenia powołanych w skardze kasacyjnej przepisów Konstytucji oraz kodeksu cywilnego zostały sformułowane przy założeniu, że Sąd Okręgowy – uwzględniając zarzut uczestnika postępowania, iż posiada tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy – uznał, że jest nim prawo służebności przesyłu nabyte przez zasiedzenie w dacie, gdy służebność tego rodzaju nie była znana polskiemu prawu. Założenie takie nie znajduje uzasadnienia w świetle rozstrzygnięć przyjętych w orzeczeniach obu orzekających Sądów, mimo że w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Rejonowego zabrakło precyzji terminologicznej. Zadbał już o nią Sąd Okręgowy, trafnie wskazując, że prawo nabyte przez uczestnika postępowania w drodze zasiedzenia jest służebnością odpowiadającą treścią służebności przesyłu, nie zaś służebnością przesyłu, jak przyjął we wspomnianym założeniu skarżący.

W odniesieniu do służebności przesyłu wyraźnie oddzielić należy od siebie dwie konstrukcje: służebności przesyłu oraz służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która – jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz wspierających go poglądów w doktrynie - mogła zostać nabyta przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Oba prawa posiadają podobną treść oraz pełnią te same funkcje, nie oznacza to jednak, by można było je utożsamiać. Konstrukcja prawna służebności przesyłu została wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008 r. w art. 305¹ - 305⁴ k.c. Przepisy te ukształtowane zostały z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która konsekwentnie przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej.

Kluczowe znaczenie dla ukształtowania się tego poglądu miały uchwały Sądu Najwyższego: z dnia z 17 stycznia 2003 r., III CZP 73/02 (OSNC 2003, nr 11, poz. 142) oraz z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (Biul. SN 2008, nr 10, s. 7). Przyjęto w nich, że możliwe jest nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej o cechach odpowiadających służebności przesyłu, uregulowanej następnie w art. 305¹ - 305⁴ k.c. Stanowisko to, w którym posłużono się określeniem „służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu” było

podzielane w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011, nr 12, poz. 129, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715, oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, LEX nr 1218185, z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, LEX nr 1212828 oraz z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, BSN 2011, nr 11).

Praktyka ukształtowana powołanymi orzeczeniami miała ze swej natury charakter interpretacyjny. Jej celem i rezultatem było ustalenie treści norm prawnych - przepisów o służebnościach gruntowych - w odniesieniu do stanów faktycznych związanych z urządzeniami przesyłowymi. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (dotychczas niepublikowanej) wskazał, że praktyka ta miała charakter rekonstrukcyjny (odtworząc treść norm prawnych wynikających z przepisów), nie polegała zaś na tworzeniu prawa (zarezerwowanego dla legislatywy). Z perspektywy systemu prawa wprowadzenie art. 305¹ - 305⁴ k.c. oznaczało uszczegółowienie treści przepisów prawa i nie wiązało się z wprowadzeniem nowych norm prawnych, które znacząco odbiegałyby od norm obowiązujących już wcześniej w ramach ogólnej regulacji służebności gruntowych. Potwierdzają one jednoznacznie, że przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego osobnej regulacji służebności przesyłu możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, określanego mianem przedsiębiorcy przesyłowego.

Jak wynika z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany, termin zasiedzenia, na które powołał się uczestnik postępowania, upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a więc w okresie, gdy możliwe było nabycie przez zasiedzenie wyłącznie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w rozumieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (Biul. SN 2008, nr 10, s. 7). Uchwała Sądu Najwyższego oraz nawiązujące do niej późniejsze orzecznictwo w jednoznaczny sposób wyjaśniły, że przed dniem 3 sierpnia 2008 r. możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, uregulowanej już po tym dniu w art. 305¹ - 305⁴ k.c. Beneficjentem tej

służebności - podobnie jak w obecnym stanie prawnym - mógł być jedynie przedsiębiorca, zaś prawo to wchodziło w skład prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym.

W świetle tego poglądu za bezzasadną uznać należało podstawę kasacyjną naruszenia art. 64 ust. 3 w zw. z art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP oraz art. 244 § 1 i 285 § 1 k.c., bowiem Sąd Okręgowy nie wypowiadał się o nabyciu przez zasiedzenie prawa, które wprowadzone zostało do polskiego systemu prawnego dopiero po dacie zasiedzenia. Sąd Okręgowy uwzględnił zarzut uczestnika postępowania, iż nabył przez zasiedzenie służebność o treści odpowiadającej służebności przesylu nie zaś służebności przesylu uregulowanej w art. 305¹ - 305⁴ k.c.

Z przytoczonych względów należało orzec, jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).